

İLKÖĞRETİMDE UYGULANAN PROJE VE PERFORMANS ÖDEVLERİNE İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ*

Sinan Bozkurt**, Engin Aslanargun***, Selma Akin****, Abdurrahman Kılıç*****

Özet

Bu çalışma, proje ve performans ödevleri ile ilgili konularda sınıf öğretmenlerinin düşüncelerini nitel bir yaklaşımla ortaya koymak için yürütülmüştür. Okullar öğrenme ve öğretme sürecinin temelini oluşturduğuna göre ödevlerin de okul yaşantısının bir parçası olduğu unutulmamalıdır. Proje ve performans ödevleri özellikle ilköğretim okullarında karşımıza daha sık çıkmaktadır. Genelleme kaygısı taşımayan bu çalışmadaki veriler amaçsal örneklem yöntemiyle seçilen 66 sınıf öğretmeniyle yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Ayrıca seçilen öğretmenlerin istekli ve görüşlerini paylaşmaya hazırlıklı olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ödev, Öğretmen Görüşleri, Öğrenci Nitelikleri, Proje ve Performans.

THE OPINIONS OF CLASSROOM TEACHERS RELATED TO PROJECT AND PERFORMANCE TASKS IN PRIMARY SCHOOLS

Abstract

This study is carried out to show the qualitative approaches of primary school teachers about the projects and performance tasks. It should not be forgotten that schools form the basis of learning-teaching process and that homework is the part of school life. Projects and performance tasks are generally used in primary schools. The data, unintended to form generalisations, have been acquired from the interviews with 66 primary school teachers who were selected in purposeful sampling method. The readiness and willingness of the teachers to share their ideas were determined as the criteria. The data acquired from the interviews were used in content analysis.

Key words: Assignment, Teacher Opinions, Students Specialities, Project and Performance.

I. Giriş

Kısacası eğitim, bireyi geliştirdiği gibi ülkenin bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını da sağlamaktadır (Bowen, 1980). Diğer bir deyişle eğitim, yaşantı ve değişim ile birlikte bireylerin birçok niteliğe sahip olmalarına yardımcı olmaktadır. Bu nitelikler arasında araştırma yapabilme, sorun çözebilme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme gibi çeşitli düşünme yollarını bilme

ve uygulayabilme yer almaktadır. Eğitimin bu niteliklere sahip bireyleri yetiştirebilmesi öğrencilerin öğretme-öğrenme sürecinde daha etkin olmalarıyla olanaklıdır. Bu da öğretimin farklı öğrenme stiline sahip öğrencilere uyumunun sağlanmasını gerektirmektedir. Öğretim stratejilerinden biri olan ödevler, bilgi ve beceri kazandırma ve bunların kalıcılığını sağlama yollarının en etkililerinden biridir.

* Bu çalışma 27-29 Eylül 2012 tarihlerinde Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinde yapılan II. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Akçakoca İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü, Anadolu İmam Hatip Lisesi, DÜZCE.

e- posta: sinanbozkurt81@hotmail.com

***Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, DÜZCE.

e- posta: enginaslanargun@gmail.com

****Düzce İl Millî Eğitim Müdürlüğü, İsmetpaşa İlkokulu, DÜZCE.

e-posta: akin-Selma@hotmail.com

*****Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, DÜZCE.

e-posta: akilic52@hotmail.com

Yenilenen ilköğretim müfredatı ile öğrenme alanlarının belirginleştirilerek derslerin birbiriyle ilişkilendirildiği, yapılandırmacı yaklaşım ilkelerine uygun olarak hazırlandığı, öğrenciyi ezberden uzaklaştıran, eğitim etkinliklerini daha eğlenceli hale getiren ve öğrencilerin sosyal gelişimlerinin hızlandırıldığı belirtilmektedir (Yalçın ve Yalçın, 2011: 97). Ayrıca öğrenme ve öğretme süreci, yapılandırmacı yaklaşıma göre ele alınarak bilginin yapılandırılması, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarına önem verildiği ifade edilmektedir (Demirel, 2010: 62). Bu doğrultuda öğretme ve öğrenme stratejilerin öğretmen merkezli bir yapıdan öğrenci merkezli bir yapıya doğru yöneldiği, değerlendirme ile ilgili anlayışın da bu değişime uygun biçimde yapılandırıldığı görülmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı bu doğrultuda proje ve performans ödevi/görevi uygulamalarına yer vermektedir. Performans görevleri, öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini ölçmek amacıyla kullanılmakta, öğrencinin hayatındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını göstermektedir. Proje ise, öğrencilerin grup halinde veya bireysel olarak, istedikleri bir alanda/konuda inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunma amacıyla ders öğretmeni rehberliğinde yapacakları çalışmalardır. Ayrıca performans görevleri, programda öngörülen eleştirel düşünme, problem çözme, okuduğunu anlama, yaratıcılığını kullanma, araştırma yapma gibi öğrencinin bilişsel, duyuşsal, psikomotor, alandaki becerilerini kullanmasını, geliştirmesini ve bir ürün ortaya koymasını gerektiren çalışmaları kapsayan ve öğretmen rehberliğinde yaptırılan görevleri de kapsamaktadır (MEB, 2004; MEB, 2010).

Proje ve performans görevleri, öğrencilerden derslerde kazandırılması hedeflenen üst düzey becerilerdeki gelişimlerini günlük yaşamla ilişkilendirerek göstermeleri beklenmektedir. Bu görevler öğrencilerin seviyesine uygun ve öğrenciler tarafından yapılabilecek nitelikte olmalıdır. Öğrencilerin düzeyine uygun ve yerel imkânlara göre yapılabilecek nitelikte olduğunda öğrencilerin yaratıcılık, araştırma,

iletişim, problem çözme, ilişkilendirme gibi üst düzey zihinsel becerilerin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır (MEB, 2009).

Proje ve performans ödevleri ile birlikte bu ödevlerin nasıl değerlendirileceği de gündeme gelmiştir. Ölçme ve değerlendirme öğrenme-öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğrencilerin başarılarını, gelişim durumlarını belirlemek, öğretim yöntemlerinin etkinliğini anlamak için yapılır. Ölçme ve değerlendirme ile sadece öğrenme ürünü değil, öğrencilerin öğrenme süreçleri de izlenmektedir (MEB, 2006). Ayrıca öğrencilerin başarısı; sınavlar, proje ve performanslarını belirlemeye yönelik çalışmalar ile ders ve etkinliklere katılım ile performans görevlerinden oluşmaktadır. Bu sebeple proje ve performans görevlerinin değerlendirilmesinde uygun ölçme araçlarının tercih edilmesinin önemli (Çelikkaya vd., 2010: 73) olduğu vurgulanmaktadır.

Bazı araştırmalara göre, proje ve performans ödevlerinin aileler tarafından yapılması ödevlerin öğrenci seviyesinin üzerinde olduğunu göstermektedir. Bu durum öğrencilerin gerçek ödev performanslarını ölçmediği gibi ödevlerin gerçek amacına ulaşmasını da engellemektedir (Şen ve Taşkın, 2010: 47). Başka bir çalışmada proje ve performans ödevlerinin öğrencilerin düzeyine uygun ve yerel olanaklara göre yapılabilecek nitelikte hazırlanmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Buna göre, öğrencilerin, proje ve performans ödevlerinin her aşamasında yaptıklarını getirip, neyi nasıl yaptığını arkadaşları ve öğretmeniyle paylaşmaları gerekmektedir. Çünkü öğretmen ödevlerin tamamlanıp tamamlanmadığına dair öğrenciye geri bildirim vererek gerekli düzenlemeleri yapmalıdır (Tüysüz vd., 2010: 118). Diğer bazı çalışmalarda ise velilerin performans görevlerine karşı olumlu bir tutum içinde oldukları görülmektedir. Veliler performans görevlerinin, çocuklarının eğitimleri için gerekli ve önemli olduğunu belirtmekte, çocuklarının sosyal gelişimlerine önemli katkıların olduğunu ve öğrenciler ve kendileri için yararlı bir uygulama olduğunu düşünmektedirler (Çiftçi, 2010: 947).

Sonuç olarak proje ve performans ödevlerinin öğrenci başarısına katkı sağladığı, bilgi teknolojisinin gelişmesi ve internetin yaygınlaşması ile ödev uygulamalarını

arasında yakın ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple öğrencilere ne sıklıkta ve ne kadar ödev verileceği, nasıl değerlendirileceği, öğrenciye ödev konusunda nasıl geriye dönüt verileceği önemli konulardır. Eğitimde yeni programa yönelik performans görevleri ve diğer ölçme değerlendirme metodlarının önemi göz önünde bulundurulduğunda bu özelliklerin ölçülmesine ilişkin ölçeklerin geliştirilmesi ve bu özelliklerin doğru olarak ölçülmesi büyük önem taşımaktadır.

II. Amaç

Bu çalışma proje ve performans ödevlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır.

III. Yöntem

Bu çalışma, proje ve performans ödevlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek üzere betimleyici bir yaklaşım izlenerek yürütülmüştür. Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde elde edilen nitel veriler görüşme soruları doğrultusunda ve analiz aşamasında ortaya çıkan temalar çerçevesinde tartışılarak yorumlanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplardan yola çıkılarak proje ve performans ödevleri ile ilgili karşılaşılan sorunlara ilişkin tanımlamalara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi seçilmiştir. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 112). Nitel araştırmaların temel karakteristiğinin, araştırma öznelerinin bakış açılarını ve anlam dünyalarını ortaya koyma, dünyayı araştırma öznelerinin gözleriyle görmektir (Kuş, 2009: 87-130). Araştırmadaki veriler bize, araştırma öznelerinin anlam dünyalarını, kendi deneyimlerini nasıl yorumladıklarını, duygu ve düşüncelerini aktarmaktadır. Buradaki anlamalar, kültürel ve sosyal olarak inşa edildiği için nitel görüşme sırasında elde edilen veriler derin, zengin ve detay içermektedir.

Çalışma Grubu

2010-2011 yılında Düzce İli Akçakoca İlçesinde farklı okullarda görev yapan 66 sınıf öğretmeni araştırmamızın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve kıdem gibi kişisel bilgileri değerlendirmeye alınmamıştır.

Veri Toplama Aracı

Çalışma konusu hakkında derinlemesine bilgi edinmek için iki araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlama sürecinde ayrıntılı literatür taraması yapılmış ve proje ve performans ödevlerine ilişkin önemli kavramlar tespit edilmiştir. Bu işlemler sonucunda toplam 6 sorudan oluşan açık uçlu yarı yapılandırılmış soru formu elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Buna göre veriler düzenlenerek kodlanmış, kodlanan verilerden temalar oluşturulması yoluna gidilmiş ve bu doğrultuda bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Kavramsal çerçeve ile uyumlu veriler bulgular halinde tanımlanmıştır. İki araştırmacı tarafından bağımsız olarak yürütülen analizler sonunda ulaşılan ortak kavramlar ve temalar araştırma bulguları olarak sunulmuştur. Elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda bazı temaların ön plana çıktığı görülmüştür. Bunlar:

1. Öğrenci Gelişimine Katkısı
 - a. Psiko-motor beceriler açısından
 - b. Psiko-sosyal beceriler açısından
 - c. Bilişsel beceriler açısından
 - d. Kişisel gelişim açısından
2. Ödevlerle İlgili Karşılaşılan Güçlükler
 - a. Ödevlerin başkaları tarafından yapılması
 - b. Ödevlerin amacına uygun olmaması
 - c. Hazır bulunuşluk düzeyinin yetersizliği
 - d. Kaynak yetersizliği
 - e. Zamanı verimli kullanamama
3. Karşılaşılan Güçlükler Karşısında Alınan Tedbirler
 - a. İletişim ve yönlendirme
 - b. Öğrencinin ilgisini çeken ödevler
4. Değerlendirme Kriterleri
 - a. Değerlendirme

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırma geleneği içerisinde geçerlik ve güvenilirlik gibi kavramlar, pozitivist paradigmanın hipotez test etmeye dayalı tımdengelimci anlayışının ürünü olarak dogmatik bulunmakta ve eleştirilmektedir. Bunun yerine inandırıcılık ve aktarılabirlik gibi kavramların daha fazla tercih edildiği görülmektedir (Corbin ve Strauss, 2008). Bu doğrultuda araştırmanın inandırıcılığını arttırabilmek için alan taraması ve doküman incelemesi yapılmış, araştırmanın yöntemi ve aşamaları açık ve ayrıntılı bir şekilde katılımcılara açıklanarak anlaşılmayan konularda ek bilgi verilmiştir. 66 sınıf

öğretmenine yarı yapılandırılmış açık uçlu 6 soru yöneltilmiş ve cevaplamaları istenmiştir. Açık uçlu sorulardan elde edilen veriler iki ayrı araştırmacı tarafından içerik analizine tabi tutulmuş, yöneltilen sorulara verilen cevaplardan ve ortaya çıkan temalardan oluşan kategorilerin ortak olanları belirlenerek analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. İki araştırmacının analizleri arasında yüzde 85 düzeyinde uyum saptanmıştır.

IV. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde belirlenen temalar ve ortaya çıkan kavramlar çerçevesinde öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 1: Psikomotor Beceriler

Öğrencilerin Psikomotor Becerileri	Frekans
El becerilerinin geliştirilmesi	28
Yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlamak	19

1. Ödevlerin Öğrenci Gelişimine Katkısı

1.1. Öğrencilerin Psikomotor Becerilerinin Geliştirilmesi

Öğrencilerin psikomotor becerilerinin gelişimi ile ilgili öğretmen görüşleri ve dağılımları Tablo.1’de sunulmuştur.

Öğrencilerin psikomotor becerilerinin geliştirilmesi alt boyutunda, ödevlerin öğrencilerin el becerilerinin gelişimine katkı sağladığı belirtilmektedir. Bunun yanında öğrencilerin ödev sorumluluğunu yaparak ve yaşayarak yerine getirmeye çalıştıkları ifade edilmektedir. Konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şöyledir:

“Öğrencilerimizde mevcut olan, dışarıya yansıtamadıkları beceri, buluş gibi değerlerinin tespit edilmesi...” Öğretmen (16)

“Alt sınıflarda öğrencilerin el kaslarının geliştiğini ve yazı yazmanın kolaylaştığını görmekteyiz...” Öğretmen (29)

“Yazma becerileri gelişen öğrencilerin yazısı giderek güzelleşiyor...” Öğretmen (41)

“Öğrencilerin ödevleri isteyerek yapması, kendi özel hayatının bir parçası olarak algılaması yani

yaşamayı önemlidir...” Öğretmen (57)

“Öğrencilerin fiziki gelişimine katkı sağladığını düşünüyorum. Mesela el becerileri gelişiyor, kalemi daha iyi tutabiliyorlar ve mutlu oluyorlar...” Öğretmen (62)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde el becerileri, yazı yazma, yaparak ve yaşayarak öğrenme ile fiziki gelişim gibi kavramların ön plana çıktığı görülmektedir. Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak yaptıkları her faaliyetin onların gelişimine katkı sağladığı ve başarılı oldukları anlaşılmaktadır. Bilir (2005: 98) ilköğretim öğrencilerinin, yetenek, gelişim, ilgi, gereksinim ve okul olgunluk düzeyleri bakımından birbirlerinden farklı olduğunu, bu yüzden öğretmenlerin öğrencileri her yönüyle tanımaya çalışmasının gerektiğini ifade etmektedir. Çünkü öğrencilerin isteyerek ve seyerek yaptıkları her ödevin kendilerine fayda sağladığı belirtilmektedir.

1.2. Öğrencilerin Psikososyal Becerilerinin Geliştirilmesi

Öğrencilerin psikososyal becerilerinin gelişimi ile ilgili öğretmenlerin görüşleri Tablo.2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Psikososyal Beceriler

Öğrencilerin Psikososyal Becerileri	Frekans
Araştırmacı olmak	48
Sorumluluk duygusunu geliştirmek	36
Grup çalışmasının geliştirilmesi	25
Konuşma becerisinin geliştirilmesi	18

Bu başlık altında öğrencilerin araştırmacı yönünün geliştirilmesi üzerinde durulmaktadır. Bunun yanında inceleme yapabilmek, kendini ifade edebilmek, sorumluluk duygusunu geliştirme, grup çalışmalarına katılma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinin önemi de vurgulanmaktadır. Ayrıca öğrencilere verilen ödevlerin, öğrencilerin kazanımları öğrenmesine yardımcı olduğu belirtilmektedir. Konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

"En önemlisi öğrencinin araştırma yönünü geliştirmesidir..." Öğretmen(13)

"Araştırma ruhuna sahip bireyler yetiştirmek için..." Öğretmen(17)

"Araştırma yönlerini geliştirerek, bireysel veya grup çalışmalarında uyumlu çalışmayı sağlama. Zamanı iyi kullanma..." Öğretmen(22)

"Öğrencinin araştırma yönleri gelişmekte..." Öğretmen(29)

"Programda yer alan kazanımları bir ürün ya da davranışa dönüştürmeleri düşünülmektedir..." Öğretmen(21)

"Grup iletişimlerinin geliştirilmesi beklenmektedir..." Öğretmen(55)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde araştırma ve inceleme gibi kavramlarla birlikte konuya ilişkin kazanımları destekleyen bir öğrenmenin ön plana çıktığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda performans ödevlerinin öğrencilerin, sosyal gelişimlerine katkı sağladığı, performans ödevleri sayesinde araştırma isteklerinin arttığı ve düşüncelerini topluluk önünde daha rahat açıklayabildikleri vurgulanmaktadır (Coşkun vd., 2009: 48). Yapılan başka bir araştırmada ise proje çalışmalarının sınıfta sunulmasının, öğrencilerin sosyalleşmesine ve kendi ürünlerinin değerli olduğunu hissetmeleri açısından önemli olduğu ifade edilmektedir (Toptaş, 2011: 217). Bu nedenle, öğrencilere her fırsatta özgüvenlerini geliştirici etkinliklere yer verilmesi ve sosyalleşmelerine yardımcı olunması gerekmektedir. Yine sosyal gelişimi aile ve sınıf arkadaşları ile desteklenen öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinin daha olumlu olduğu, sınıf içinde daha etkin rol almaya başladıkları da açıklanmaktadır (Canbulat ve Tuncel, 2012: 53).

Tablo 3: Bilişsel Beceriler

Öğrencilerin Bilişsel Becerileri	Frekans
Ürün ortaya koyabilme	29
Yaratıcılık yeteneğini geliştirmek	22
Zihinsel becerilerin geliştirilmesi	20
Analiz edebilme	14
Zamanı etkili kullanabilme	11
Hayal gücünün geliştirilmesi	8
Sorgulama yeteneğinin geliştirilmesi	7

1.3. Öğrencilerin Bilişsel Becerilerinin Geliştirilmesi

Öğrencilerin bilişsel becerilerinin gelişimi ile ilgili öğretmenlerin görüşleri Tablo.3'te sunulmuştur.

Tabloya göre öncelikle öğrencilerin ürün ortaya koyabilmelerinin önemi belirtilmektedir. Ayrıca ödevlerin öğrencilerde yaratıcılık yeteneğini ve zihinsel becerileri geliştirdiği açıklanmaktadır. Yine analiz edebilme, zamanı etkili kullanabilme ve hayal gücünü kullanabilme üzerinde durulması gereken diğer hususlar olarak ifade edilmektedir. Konuyla ilgili öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

"Öğrencilerde zamanlama duygusu geliyor, sorumluluklarının bilincine varıyorlar. Öğrencilerin gelecekte daha başarılı olacağını düşünüyorum..." Öğretmen(38)

"Yaratıcılık ve farklı düşünme sistemine sevk etmek..." Öğretmen(47)

"Öğrenciler aldığı sorumluluğu yerine getirirken bir ürün ortaya koyabilmenin mutluluğunu yaşadıklarını görebiliyoruz..." Öğretmen (51)

"Hayal dünyası ve yaratıcılığı kullanarak zihinsel ve el becerilerinin geliştirilmesi düşünülür..." Öğretmen(56)

"Zihinsel becerilerinin geliştirilmesi düşünülür..." Öğretmen(59)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, zaman, sorumluluk, yaratıcılık, iletişim ve farklı düşünme gibi kavramların ön plana çıktığı görülmektedir. Yani öğrencilerin bilişsel becerilerinin gelişiminde işbirliğine dayalı öğrenmenin etkin bir rolünün olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü grup çalışmaları öğrencilerin motivasyonlarını artırır ve birbirlerini daha iyi tanıma imkânı sağlar. Kendilerini yalnız ve soyut hissetmeleri böylelikle engellenir. Ayrıca özgüveni artan öğrencinin sosyal becerilerinin geliştiği de ifade edilmektedir (Özer, 2005: 127).

Tablo 4: Kişisel Gelişimi

Öğrencilerin Kişisel Gelişimi	Frekans
Öz güven duygusunun geliştirilmesi	28
Kendini ifade edebilme	16
Kendi başına iş yapabilme	10

1.4. Kişisel Gelişim

Öğrencilerin kişisel gelişimi ile ilgili öğretmen görüşleri ve dağılımları Tablo.4'te sunulmuştur.

Kişisel gelişim alt boyutunda öz güven duygusunun geliştirilmesine vurgu yapılmaktadır. Ayrıca kendini ifade edebilme ve kendi başına iş yapabilmenin de altı çizilmektedir. Konuyla ilgili bazı katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmuştur:

"Kendine güven duygusunu geliştirir..." Öğretmen(8)

"Kendi başlarına iş yapma, özgüven, araştırma ve inceleme, grupla çalışma yeteneklerini geliştirilmesi düşünülmelidir..." Öğretmen(15)

"Yeni fikirler üretmek kendine ait bir ürün ortaya koyabilme, ve kendini ifade edebilme noktasında..." Öğretmen(50)

"Kendi başına bir görevi yapabilme, bilgi toplama, bu bilgileri kullanma ve yeni ürün çıkarma gibi yönlerle birlikte öğrencilerin öz güvenlerinin geliştiği düşünülmektedir..." Öğretmen(59)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde öz güven, kendi başına iş yapabilme, yeni fikirler üretme ve bilgileri kullanabilme gibi kavramların ön plana çıktığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda performans ödevleri öğrencilerin sosyal gelişimleri, araştırma becerileri, kendilerini ifade etme becerileri, genel kültür düzeyleri ve özgüvenlerinin gelişimi bakımından son derece önemli olduğu ifade edilmektedir (Coşkun vd., 2009: 48). Başka bir araştırmada ise bir becerinin bir diğer becerilerin gelişimine olumlu etkileri olduğu gözlenmiş ve tüm becerilerin bütünsel olarak desteklenmesinin öğrencilerin başarılı olmalarının ön koşulu olduğu belirtilmektedir (Canbulat ve Tuncel, 2012: 53).

2. Ödevler İle İlgili Karşılaşılan Güçlükler

2.1. Proje Ödevlerinin Başkaları Tarafından Yapılması

Ödevlerin başkaları tarafından yapılması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri Tablo.5'te sunulmuştur.

Bu başlık altında proje ödevlerinin çoğunlukla öğrenci velileri tarafından yapıldığı ifade edilmektedir. Bazen de başka meslek gruplarının ödevlerin yapılmasına yardım ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca bazı velilerin ödevlere karşı gereken önemi göstermedikleri ifade edilirken öğretmen rehberliğine

düşen öğrenci sayısının fazlalığı objektif bir değerlendirmenin yapılamadığını göstermektedir. Konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şöyledir:

"Öğrenciler kolaya kaçarak ödevlerine gereken özeni göstermiyorlar..." Öğretmen(8)

"Proje ödevleri uzun süreli çalışmalar olduğu için, bizzat velinin ürünü haline gelebiliyor..." Öğretmen(14)

"Ödevlerin büyük bir kısmı yetişkinlere yaptırılıyor..." Öğretmen(18)

"Fakat bazı öğrencilerin velileri ödevleri kendisi yapıyor." Öğretmen(33)

Tablo 5: Ödevlerin Başkaları Tarafından Yapılması

Ödevlerin Başkalarına Yaptırılması	Frekans
Ödevlerin veliler tarafından yapılması	33
Ödevlerin başka meslek gruplarına yaptırılması	17
Öğretmenin rehberliğine düşen öğrenci sayısının fazla olması	9
Velilerin gerekli önemi göstermemeleri	6
Ödevlerin objektif değerlendirilememesi	5

"Ödevlerin ne kadarının öğrencinin emeği olduğu bilinmiyor..." Öğretmen(39)

"Genelde yerine getiriyorlar fakat veli destekli oluyor..." Öğretmen(44)

"Veliler öğretmenden yardım istiyor..." Öğretmen(52)

Ödevlerin veliler tarafından yapılması (Coşkun vd., 2009) öğrencinin gelecekteki başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu yüzden velilerin öğrencilerin ödevini yapması değil rehber olması gerekmektedir. Çünkü eğitim açısından destekleyici bir tutum içinde bulunan ailelerden gelen çocukların okul başarıları daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Çelenk, 2003). Yani sorumluluğun öğrencide olması onun ileride karşılaşabilecek herhangi bir sorunla rahatça başa çıkabilmesine yardımcı olacağı ifade edilerek ödevlerin veliler tarafından yapılmamasının gerekliliği vurgulanmaktadır (Ersoy vd., 2010).

2.2. Ödevlerin Amacına Uygun Olmaması

Öğrencilerin ödevleri amacına uygun yapmadığına dair öğretmen görüşleri

Tablo.6'da sunulmuştur.

Tablo.6'ya göre belirlenen alt temalar ışığında öğrencilerin ödevlerini araştırmadan yaptığı, yönergelere dikkat etmeden ödevi sonuçlandırıldığı, cevap bulamadığı noktalarda öğretmenin rehberliğinden faydalanmadığı ve öğrencilerin ara değerlendirmelerde ödevlerini öğretmene sunmadıkları belirtilmektedir. Bazı öğrencilerin ödev yapma isteğinin olduğu fakat kapasitelerinin üzerinde çalışmalar hayal ederek ödevlerini sonuçlandıramadığı görülmektedir. Bütün bunların yanında pek çok öğrencide sorumluluk duygusunun gelişmediği de ifade edilmektedir. Ayrıca ödevlerin içeriğinin öğrencilere kavratılamaması ve öğrencilerin her dersten performans ödevi yapma isteği öğrencileri zor durumda bırakmaktadır. Başka bir ifadeyle öğrenciler ödevin içeriğinin değil, görüntüsünün önemli olduğunu düşünmektedirler. Konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şöyledir:

"Uzun süreli çalışmalarda velinin bizzat ürünü haline gelebiliyor..." Öğretmen(14)

"Öğrencilerin çalışmaları son güne bırakmaları"

Tablo 6: Öğrencilerin Ödevleri Amaca Uygun Yapmaması

Amaca Uygun Araştırma Yapmama	Frekans
Ödevlerin araştırılmadan yapılması	36
Öğrenciler sorumluluklarını yerine getirmiyorlar	31
Ödevlerin son güne sıkıştırılması	9
Öğrencilerin yönergelere dikkat etmemesi	8
Bazı öğrencilerin ödevlerin sentezini yapamamaları	8
Ara değerlendirmelerde ödevlerin getirilmeyişi	7
Öğretmenin rehberliğinden faydalanmamaları	4

çalışmaların veriminin düşmesine sebep oluyor..."Öğretmen(21)

"Eğitim seviyesi düşük velilerin çocukları proje ödevlerini yapmıyor." Öğretmen(29)

"Kesinlikle çoğu öğrenci sorumluluklarını getirmiyor." Öğretmen(31)

"Yönergeleri öğrencilerin anlaması zor oluyor. Bu nedenle yönergeleri en ince ayrıntısına kadar yazmak zorunda kalıyorum..." Öğretmen(33)

"Performans ödevleri sınıf içerisinde yapıldığı için, sorumluluklar büyük ölçüde yerine getiriliyor..." Öğretmen(40)

"Sorumluluklarını yerine getiren, çok özen gösteren öğrencilerim de var, gelişi güzel yapıp getirenlerde var. Sınıflarda her tip öğrenci var." Öğretmen(48)

"Öğrenciler araştırmanın nasıl yapıldığını bilmedikleri için sadece internetten faydalanıyorlar..." Öğretmen(50)

"Öğrencilerin proje ödevleri ile ilgili sorumlulukları yerine getirmediklerini düşünüyorum..." Öğretmen(53)

"Aylık takipler yapıldığı halde son anda ödev yapmayı tercih ediyorlar. Doğal olarak da aylık takiplere ödevleri kontrole getiremiyorlar..." Öğretmen(63)

"Ödev demek sadece karton üzerine renkli kalemle süslü püslü yapılan veya bilgisayarda slâyt hazırlanan şey değildir..." Öğretmen(65)

Yukarıdaki bulgulardan hareketle öğrencilerin proje ödevlerinde sorumluluklarını yerine getirmediğine vurgu yapılmaktadır. Bunun yanında öğretmenler, bazı öğrencilerin istenilen seviyede hazırlanıp geldiklerini belirtmektedirler. Ayrıca performans

ödevlerinin sınıf içerisinde yapıldığı için sorumlulukların yerine getirildiği açıklanmaktadır. Buna göre verilen ödevlerin amaca hizmet etmediği, ödevlerin veliler tarafından yapıldığı, ödevlerin içeriğinin istenilen şekilde olmadığı görülmüştür. Azda olsa sorumluluğunu yerine getiren öğrencilerin olduğu belirlenmiştir. Sorumluluklarını yerine getiren öğrencinin var olduğu fakat geç getiren öğrencilerin çoğunlukta olduğu açıklanmaktadır. Ödevler konusunda öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerektiği savunulmuş, ödevlerin not kaygısıyla yapıldığı aktarılmıştır. Sonuç olarak ödevini yapmayan veya geç getiren öğrenciye karşı hiçbir yaptırım gücünün olmadığını düşünen öğretmenler, velilerin proje ödevlerine gereken önemi göstermediklerini belirtmektedirler.

2.3. Öğrencilerin Hazır Bulunuşluk Düzeyleri

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ile ilgili öğretmen görüşleri Tablo.7'de sunulmuştur.

Tablo.7 incelendiğinde öğrencilerin ödevleri hazırlama hususunda hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin seviyesine indirgenmemiş başka bir deyişle kişiye göre bireyselleştirilmemiş ödevlerin sonuca ulaşamadığı belirtilmektedir. Ödevlerin amacının öğrenciler tarafından kavranmaması ödevlerin beklenen düzeyde yapılamadığını göstermektedir. Bazı ödevlerin içeriğinin öğrenciden beklenen kazanımları içermediği anlaşılmış bu da öğrencilerin ödevi hazırlamada gerekli olan hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olmadığını göstermiştir. Bununla ilgili öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

"Ödevler hakkında gerekli bilgi sahibi olmamaları..." Öğretmen(30)

Tablo 7: Öğrencilerin Hazır Bulunuşluk Düzeyleri

Hazır Bulunuşluk Düzeyi	Frekans
Ödev içeriklerinin öğrenci seviyesine indirgenmeyişi	25
Ödevlerin öneminin öğrenciler tarafından kavranamaması	19
Ödevlerinin amacının anlaşılabilmesi	11
Bazı ödevlerin içeriğinin kazanımlarla hiç ilgisi olmayışı	5
Ödev sürecinde ara değerlendirmelerle yönlendirmenin olmayışı	3

"Verilen ödevlerin öğrenci tarafından anlaşılabilmesi..." Öğretmen (31)

"Öğrencinin anladığı konulardan ödevler verilirse herhangi bir güçlükle karşılaşılacağını sanmıyorum..." Öğretmen(49)

"Birçok öğrenci not yükseltme beklentisiyle bu sorumluluğu aldığından projenin genel görüntüsüne önem verip içeriğine önem vermiyor." Öğretmen(56)

"Öğretmenler tarafından öğrenciye ve çevreye uygun olmayan proje ve performans ödevleri verilebiliyor..." Öğretmen(59)

"Her düzeyde öğrenciye farklı ödev vermenin zorluğu..." Öğretmen(62)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde öğrenciye ve çevreye göre uygun ödevlerin verilmesine vurgu yapılmaktadır. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin düşük olması, eğitim-öğretim sürecinin başarısını ve öğretmenlerin sınıf yönetim sürecini olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir (Özgan ve Tekin, 2011: 431). Bu sebeple öğretmenlerin öğrencileri motive etmesi ve ilgisini çeken isteyerek yapabileceği

ödevler vermesi gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerinin artırılması için öğretmen, öğrenci, veli, yönetici ve rehberlik hizmetlerinin birlikte çalışmaları gerekmektedir. Başka bir araştırmada ise öğrenmeye hazır olmayan öğrenciye, bilgi öğretmeye kalkmak sadece verimsiz olmakla kalmaz aynı zamanda çocukta başarısızlığa, hayal kırıklığına ve aşağılık duygusunun oluşmasına yol açacağı, olumsuzluk yaşayan öğrencilerin yeteri kadar olgunlaştığı zaman bile kendi yaşındaki çocukların başardığı işleri yapmaya cesaret edemeyeceği belirtilmektedir (Bilir, 2005: 90). Sonuç olarak her öğrencinin seviyesine uygun ödevlerin verilmesi öğrencilerin öz güven kazanmalarına ve başarılı olmalarına yardımcı olmaktadır.

2.4. Kaynak Yetersizliği ve Kullanım Eksikliği

Öğrencilerin ödevlerini yaparken ihtiyaç duydukları kaynakların yetersizliği veya var olan kaynakları kullanamamaları ile ilgili öğretmen görüşleri Tablo.8'de sunulmuştur.

Alt temaların belirlediği veriler ışığında öğrencilerin araştırdıkları kaynakları

Tablo 8: Kaynak Yetersizliği ve Kullanım Eksikliği

Kaynak Yetersizliği ve Kaynağı Kullanamama	Frekans
Kaynaklardan doğru şekilde yararlanılmaması	19
Ödevlerin araştırılırken kaynakların, araç ve gereçlerin yeterli olmayışı	18
Öğrencinin imkânlarının yetersiz olması	5

okumadan, sentezlemeden ödevlerini yapmaya çalıştığı görülmüştür. Bunun yanında bazı öğrencilerin araştırmalarını yapacakları gerekli donanımına sahip olmadıkları belirtilmiştir. Ayrıca sınıf içersinde yapılan performans ödevlerinde materyal sıkıntısının olduğu da ifade edilmektedir. Konuyla ilgili

bazı öğretmen görüşleri şöyledir:

"Öğrenci ve çevre imkânlarının sınırlı olması..." Öğretmen(3)

"İnternette okunmadan ödevler hazırlanması..." Öğretmen(41)

"Performans görevlerinde materyal eksikliği nedeniyle sınıf içinde yapılma zorluğu olmaktadır..." Öğretmen(51)

"Malzeme bulma açısından güçlüklerle karşılaşılıyor..." Öğretmen(59)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde ders araç gereç eksikliğinin proje ödevlerini hazırlama aşamasında öğrencilerin karşılaştıkları sorunlardan biri olduğu ifade edilmektedir. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin ödevlerle ilgili en çok karşılaştığı sorunun kaynaklara ulaşmak olduğu ve bu konuda öğretmenlerin öğrencilere yardımcı olduğu belirtilmektedir (Coşkun vd., 2009: 48). Başka bir araştırmada ise, toplumsal değişme ve gelişmeleri

hem başlatan hem de yönlendiren eğitim kurumlarının teknolojik gelişmeleri izlemek, bu teknolojileri kullanmak ve teknolojilerin kullanımını öğrencilere öğretmek zorunda olduğuna vurgu yapılmaktadır (Seferoğlu, 2009: 5).

2.5. Zamanı Etkili Kullanamama

Öğrencilerin proje ve performans ödevlerinde gerek hazırlık aşamasında gerekse öğretmenin rehberliğinde ve sunum aşamasında karşılaşılan zaman yetersizliği ile ilgili öğretmen görüşleri Tablo.9'da sunulmuştur.

Tabloya göre ödev değerlendirmelerinin çok zaman aldığı belirtilmektedir. Ayrıca

Tablo 9: Öğrencilerin Zamanı Etkili Kullanamaması

Zaman Sorunu	Frekans
Ödev kontrollerinin ve değerlendirmelerinin çok zaman alması	16
Ödevlerin zamanında teslim edilmemesi	12
Ders içinde öğrencilere yapılan yönlendirmelerde zamanın yetmediği	7
Her öğrenciye sunum için yeterli zaman verilememesi	4

öğrencilerin ödevleri zamanında teslim etmemesi, öğretmenlerin planlı yürütmesi gereken çalışmaları olumsuz yönde etkilediği açıklanmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin ödevle ilişkin yönlendirilmelerinin pek de sağlıklı olmadığı öğretmen görüşlerinden anlaşılmaktadır. Özellikle öğrencilerin dinlenme saatlerinin ödev yoğunluğu ile geçmemesi için ayrıca bir plânlanmanın yapılmasının gerektiği açıklanmaktadır. Konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şöyledir:

"Ödevler önemsenmediği için genelde geç getiriliyor." Öğretmen(2)

"Öğretmelere göre ödevlerin not değerlendirilmesini yapmak güçtür..." Öğretmen(48)

"En büyük problem zamanı iyi değerlendireme, hem hazırlık hem değerlendirme açısından..." Öğretmen(52)

"Ödevler zamanında teslim etmemektedirler..." Öğretmen (62)

"Ödevlerin zamanında teslim edilmesi için sık sık öğrencileri uyarıyorum..." Öğretmen (66)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde öğrencilerin proje ve performans ödevlerine gereken önemi vermediği ve ödevleri de zamanında teslim etmediği belirtilmektedir. Yine öğretmenler, sınıfların kalabalık olması ve ders saatinin yetersizliğinden dolayı öğrencilere gereken zamanı ayıramadıklarını açıklamaktadırlar. Bunun sonucunda öğrencilerin ödevleri pek de içselleştiremediği anlaşılmaktadır.

3. Güçlüklere Karşı Alınan Tedbirler

3.1. İletişim

Sorumluluklarını yerine getirmeyen öğrencilerle karşılaşıldığında alınan tedbirler Tablo.10'da sunulmuştur.

Tablo.10'a göre katılımcılar karşılaşılan güçlükler ile ilgili olarak öğretmen rehberliğine ve öğrencilerin yönlendirilmesine vurgu yapmaktadırlar. Ayrıca görevini yerine getirmeyen öğrencilerle görüşme yapıldığı ve velilerin bu durumdan haberdar edildiği ifade edilmektedir. Özellikle sınıf öğretmenleri kendi sınıflarında ödevlerin nasıl hazırlanması

Tablo 10: İletişim

İletişim ve Yönlendirme	Frekans
Öğretmen rehberliği ve öğrencilerin yönlendirilmesi	45
Öğrenci ile iletişim	26
Veli ile iletişim	17
Öğrencilerin cezalandırılması	15

gerektiği ile ilgili olarak bilgilendirmeler yaptıkları ve veliler ile toplantılar düzenlediklerini açıklamaktadırlar. Konuyla bazı ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda sunulmuştur:

"Bu konuda veli ve öğrencilerin bilinçli davranması için eğitilmesi gerekir..." Öğretmen(1)

"Öğrenciye neden ödevini yapmadığını soruyorum..." Öğretmen(10)

"Sorumluluklarının yerine getirmenin önemini vurguluyorum..." Öğretmen(11)

"Görevini yerine getiremeyen öğrencilerimizi grup çalışmasına yönlendiriyoruz..." Öğretmen(12)

"Nasihat ediyorum, anlatıyorum..." Öğretmen(16)

"Hiç teslim etmeyene düşük not veriyorum..." Öğretmen(35)

"Eğer öğrenci görevini yerine getirmemişse, daha basite indirgenmiş onun yapabileceği ödevi yeniden veririm..." Öğretmen(47)

"Araştırma ruhlarını ve bilgilerini zenginleştirme konusunda onlara iyi yönlendirmeler yaparak, yardımcı olmak istiyorum..." Öğretmen(48)

"Proje ödevleri genellikle ailenin yapacağı bir ödevmiş gibi algılanıyor. Böyle bir durumda öğrencinin yaptığı bölümlere not veriyorum..." Öğretmen(52)

"Ödevi nasıl yapacağıyla, kaynaklardan nasıl ulaşacağıyla ilgili yönlendirmelerde bulunup"

ödevin aşamalarını takip ediyorum..." Öğretmen(58)

"Ödevler seviyelerine uygun verilmeli..." Öğretmen(60)

"Hayır, inanmıyorum, ona yol göstererek zamana tanıyorum..." Öğretmen(64)

Katılımcı görüşleri incelendiğinde öğrencilerin bilinçlendirilmesi, iletişim, rehberlik, sorumluluk, grup çalışması ve öğrencilerin yönlendirilmesi gibi hususlara vurgu yapılmaktadır. Öğrencilerin ödevlerini yapabilmesi için öğretmenler tarafından pek çok tedbir alınmaktadır. Bunların başında öğrenci ile iletişim yer almaktadır. Özellikle öğrencilere görüşme sırasında konuya ilişkin bilgi verildiği, yönlendirme yapıldığı ve öğrencilerin isteği göz önünde bulundurulduğu ifade edilmektedir. Yine sınıf öğretmenleri görevini yerine getirmeyen öğrenciler için süre verdiklerini açıklamaktadırlar. Son olarak sorumluluğunu yapmayan bazı öğrenciler için de düşük not verildiği ve zamanında getirilmeyen ödevlerin değerlendirmeye alınmadığı öğretmen görüşlerinden anlaşılmaktadır.

3.2. Öğrencinin İlgisini Çeken Ödevler Vermek

Öğrencinin ilgisini çeken özgün ödevlerin nasıl olması gerektiği ile ilgili öğretmenlerin görüşleri Tablo.11'de belirtilmiştir.

Tablo.11'e göre sınıf öğretmenleri ödev konularının belirlenmesinde, ödevlerin

Tablo 11: Öğrencinin İlgisini Çeken Ödevler

Öğrencinin İlgisini Çeken Özgün Ödevler	Frekans
Ödev konularının seçilmesi	14
Ödevlerin konuma, ortama ve duruma hazır hale getirilmesi	10
Zengin ve özgün ödev konuları belirleme	7
Dikkat çekici ödevler hazırlama	5
Ödevlerin yönlendirilmesi	3

öğrencilerin seviyesine göre verilmesine vurgu yapmaktadırlar. Bazı öğretmenler zengin ve özgün ödevler hazırlamada kendilerini geliştirmek istemektedirler. Ayrıca teknolojik içeriği olan ödevlerin öğrencilerin ilgisini çektiği ve bu ödevleri yaparken daha istekli oldukları belirtilmektedir. Konuyla ilgili bazı katılımcı görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

"Proje ve performans ödev konuları ve yönergeleri hazırlama konusunda geliştirmeye çalışıyorum..." Öğretmen(7)

"Proje konuları farklı olmalı, yeni bir şeyi keşfetmeye yönelik olmalı, merak uyandırmalı..." Öğretmen(29)

"Çevre ve okul şartlarını göz önüne alan özgün ve zengin ödev konuları hazırlamada kendimi geliştirmeye açık buluyorum..." Öğretmen(36)

"Öğrencilerin üretken olmasını çok istiyorum. Bu doğrultuda proje ve performans görevlerini desteliyorum..." Öğretmen(42)

"Matematik dersinden temel eksikliği çok olan bir öğrenciye matematiksel düşünme gücünü geliştirmeye yönelik çalışmalar vererek bu tür öğrencileri de kazanabildiğime inanıyorum..." Öğretmen(56)

"Verdiğim ödevler genelde renkli kartonlara yaptırılmış poster şeklinde ödevler oluyor, bunun çeşitlenmesi gerektiğini düşünüyorum..." Öğretmen(67)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde yenilik, ödevlerin uygunluğu, teknik ödev ve öğrencilerin isteği gibi kavramların ön plana çıktığı görülmektedir. Bazı öğretmenler ödevleri öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine göre düzenlemede kendilerini başarılı bulduklarını açıklamaktadırlar. Öğrencilerin ilgisini çeken ödevler verildiğinde bu ödevlerin öğrenciler tarafından isteyerek ve sevilerek yapıldığı ayrıca öğrencilere zaman kazandırdığı öğretmen görüşlerinden anlaşılmaktadır. Bu hususu destekleyici bir araştırmada verilen ödevlerin güncel konularla ilgili olmasının öğrencileri ödev yapmaya istekli hale getirdiği bu yüzden ödev verilirken, ödevlerin güncel konularla ilişkili olmasına ve yeni bilgileri içermesine önem verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Aladağ ve Doğu, 2009: 22). Sonuç olarak öğrencileri daima düşünmeye, yeni bilgiler öğrenmeye ve kendilerinin de severek yapabilecekleri ödevlerin verilmesi öğrenci gelişimine katkı sağlamaktadır.

4.Ödevlerinin Değerlendirme Kriterleri

4.1. Değerlendirme Kriterleri

Ödevlerin değerlendirme kriterleri ile ilgili öğretmen görüşleri Tablo.12'de sunulmuştur.

Tablo.12'ye göre, proje ve performans ödevlerinin değerlendirilmesinde öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu

Tablo 12: Değerlendirme Kriterleri

Değerlendirme	Frekans
Araştırmaya dayalı olması	54
Tertip ve Düzen	50
Anlaşılır olması	48
Özgün ve yaratıcı fikirlerin ortaya konulması	34
Zamanında teslim edilmesi	30
Dil kuralları	21

ödevlerin araştırılarak yapılmasının önemi vurgulanmaktadır. Bunun yanında ödevlerin tertip ve düzenli olması, anlaşılır olması, özgün ve yaratıcı olması, imla ve noktalama ile zamanında teslim edilmesinin önemli olduğu belirtilmektedir. Özellikle ödevlere hazırlık yapılırken yeterli ve gerekli kaynaktan yararlanılmasının gerekliliği açıklanmaktadır.

Bununla ilgili öğretmen görüşleri aşağıda sunulmuştur:

"Özgün çalışma yapmış olması..." Öğretmen(22)

"Daha çok öğrencinin emeğinin olup olmadığı benim için önemlidir..." Öğretmen(27)

"Hazırlama sürecinin belirtilen takvime göre yapılması..." Öğretmen(30)

"Kullanılan görseller, materyaller..." Öğretmen(33)

"Öğrenciler plânlamaya dikkat etmelidirler..." Öğretmen(38)

"Dil ve anlatıma bakıyorum..." Öğretmen(38)

"Türkçeyi etkin kullanımı..." Öğretmen(41)

"Bilginin tam öğrenilip öğrenilmediğini kontrol ediyorum..." Öğretmen(41)

"Bilgilerin doğru olup olmadığını değerlendirme yapıyorum..." Öğretmen(48)

"Çeşitli kaynaklardan yararlanılarak hazırlanması..." Öğretmen(50)

"Yönergede yer alan kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediğine bakarım..." Öğretmen(54)

"Sayfa düzeni ve yazı güzelliği..." Öğretmen(55)

"Performans ödevlerinde grup çalışması için farklı yöntem ve teknikler uygulamak istiyorum. Grubun bütün üyelerinin aktif olduğu etkinlikler konusunda kendimi geliştirmeyi plânlıyorum..." Öğretmen(47)

"Ödevin zamanında yapılması..." Öğretmen(64)

"Yeni fikirler üretme..." Öğretmen(65)

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde özgünlük, görsellik, ödevlerde kullanılan materyallerin zenginliği, zamanında teslim, bilgilerin doğruluğu ve düzenden bahsedilmektedir. Araştırmaya dayalı ödevlerde öğrenmenin gerçekleştiği vurgulanmaktadır. Bunun yanında bazı öğrencilerin ödevlerini internetten doğrudan indirdikleri ifade edilerek, bu tür davranışları sergileyen öğrencilerin çeşitli şekillerde uyarıldıkları belirtilmektedir (Coşkun vd., 2009: 49). Bu şekilde ise öğrenmenin gerçekleşmediği ve ödevlerin amacına ulaşmadığı ifade edilmektedir. Başka bir araştırmada ise öğrencilerin ödev sitelerinden yararlanma nedenleri olarak, ödev sitelerinin ödev hazırlamada zaman kazandırması, ulaşılabilir kaynakların azlığı ve öğretmenlerin çok fazla ödev vermesi olduğu

açıklanmaktadır. Bu durumu engellemek için öğretmenlerin yaratıcı çözümler gerektiren ödevler vermeleri ve kütüphane gibi kaynakların daha fazla desteklenmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır (Arıkan ve Altun, 2007: 375). Çünkü öğretmenlere göre öğrencilerin ödevlerinde özgün fikirler ortaya koyması, ödevlere karşı ilgili olduğunu ve verilen konulara hâkim olduğunu göstermektedir. Bunun yanında ödevlerin anlaşılır olması alt temasında katılımcıların çoğu kazanımların gerçekleştirilmesine vurgu yapmaktadırlar. Ayrıca ödevlerin içeriği, hedefe uygunluğu ve kullanılan bilgilerin doğruluğu ödevlerin anlaşılır olmasında önemli olduğu belirtilmektedir. Bunun yanında öğretmenlerin rehberliğine düşen öğrenci sayısının fazla olması, öğrencinin doğru zamanda doğru şekilde yönlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Bu sebeple ödevlerin objektif olarak değerlendirilemediği açıklanmaktadır.

V. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada proje ve performans ödevleri ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre ödevlerin algılanma biçimleri ile yönetim süreci dikkat çeken hususlardır.

Bu çalışmada ödevlerin nasıl verileceği, neye göre verileceği, nasıl değerlendirileceği ve nasıl araştırılacağı gibi bazı temel sorunların olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalarda velilerin proje çalışmalarının çocukları için eğitsel değerini anlamadığı ve bu nedenle de yerine getirilmesi zorunlu bir görev olarak algıladıkları ifade edilmektedir (Ersoy vd., 2010: 166). Başka bir araştırmada birçok öğretmen, öğrenci velilerinin eğitim seviyesinin düşük olduğunu ve buna bağlı olarak çocuklarının eğitimini yeterince önemsemediklerini belirtmiştir (Özgan ve Tekin, 2011: 431). Sonuç olarak öğrencilerin, ailelerin ve öğretmenlerin bu tür çalışmaların amacını tam olarak anlayamadıkları belirtilmektedir. Oysaki Smith (1980: 175) ailelerin çoğu, çocuklarının öğrenme etkinliklerinde daha fazla etkili olmaya gönüllü olduğunu ve onlarla birlikte bu etkinliklerde daha fazla yer almayı istediklerini açıklamaktadır. Çünkü okul öncesi dönemde başlayan çocuk ve anne-baba arasındaki eğitime yönelik iletişim, ileriye yönelik oldukça önemli katkılar sunabilmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin öncelikle öğrencilerin seviyesine uygun ödevler vermesi ve planlamalarını öğrenciye göre yapmaları gerekmektedir. Çünkü okul başarısı ya da başarısızlığı çocuğun okula ne ölçüde hazır olduğu ile ilgilidir (Erkan, 2011: 187). Proje sürecinin planlanması aşaması neyin ne zaman yapılacağı, hangi iş için ne kadar süre ayrılacağı ve projenin ne kadar sürede tamamlanacağı konularının planlanması aşamasıdır. (Tekerek, 2011: 54). Bu anlamda öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyeleri dikkate alınmalıdır. Bu durum bilişsel yeterlikler bakımından hazır olmayan öğrencilerin öğrenirken zorlanmalarına ve bundan dolayı da ödevleri karmaşık bulmalarına neden olmaktadır (Dane vd., 2009: 29). Bu yüzden her öğrenciye kişisel gereksinimlerini karşılayacak ve kendini geliştirebilecek ödevler verilmelidir. Ödevler öğrencilerin beklentilerine uygun olmalı, öğrenciye kendini geliştirme fırsatı sunmalı ve ödevlerin eğlenceli olması gerekmektedir (Arıkan ve Altun, 2007: 376). Sonuç olarak proje ve performans ödevleri öğrencilerin seviyesine uygun olarak düzenlendiğinde öğrencilerde ödevlere karşı ilginin arttığı, isteyerek ödev hazırladıkları ve bu durumda öğrencinin ödevi sonuca ulaştırabildiği ve sunabildiği öğretmen görüşlerinden anlaşılmaktadır.

Öğretmenler proje çalışmalarını önemsemekle birlikte, proje ve performans ödevleri ile ilgili sınıf öğretmenlerinin eksikliklerinin olduğunu ve kendilerinin geliştirilmek istediklerini belirtmektedirler. Bu anlamda MEB ve okul yönetiminden destek beklemektedirler. Öğretmenler değerlendirme sırasında farklı kriterler belirleme, ilgi çekici değerlendirme teknikleri bulma ve ödevlerin yönergelerini hazırlama açısından kendilerini geliştirmek istemektedirler. Bunun yanında öğrenciyi analiz yapmaya yönelen somut çalışmalar hazırlamada ve bu çalışmaları teknolojiyi kullanarak sunan bir öğrenci kitlesi yetiştirmeyi hedeflemektedirler. Turanlı (2009: 139) yaptığı çalışmada ödevlerin öğretmenler tarafından takip edilmesinin gerekliliğini vurgulayarak öğretmenlerin ödevleri nasıl denetleyeceği ve ne şekilde geri bildirimde bulunulacağı konusunda ise eksikliklerinin olduğunu belirtmektedir. Diğer çalışmalarda da öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme konusunda yetersiz olduğu ve öğretmenlerin yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları

belirtilmektedir (Çakan, 2004: 108; Sağlam Arslan vd., 2009).

Proje ödevleri öğrencilerin bilişsel, psikomotor ve sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Ödevlerin kontrolü öğrenci öğretmen etkileşimini geliştirmektedir. Fakat ödev takibinde karşılaşılan en temel sıkıntı, sınıf içindeki sürecin doğru yönetilemediğidir. Öğretmenler bunun sebebinin ise ödevlere ayrılan zamanın yeterli olmadığını savunmaktadırlar. Öğretmeniyle sık iletişime giren öğrenci sınıf içi etkinliklere katılmakta daha istekli olmaktadır. Ayrıca öğrencilere grup çalışması şeklinde verilen ödevlerin öğrenilenlerin kalıcılığını arttıracığı belirtilmektedir (Aladağ ve Doğu, 2009: 22). Çünkü grup çalışmasında öğrenciler birbirlerini etkileyerek, eksik kalan kısımları tamamlamaktadırlar. Başka bir araştırmada ise ödevlerle ilgili eksiklik ya da yetersizliklerin önemsenip, sebepleri dikkate alınarak planlanan eğitim öğretim faaliyetleri yoluyla giderilebildiği ve başarıya ulaşılabilirdiği ifade edilmektedir (Canbulat ve Tuncel, 2012: 53). Fletcher (1997) ise öğrencilerin okul başarılarının artırılması ve öğrencilerin daha etkin hale gelebilmeleri için öğrencilerle yetişkinlerin birlikte hareket etmesinin; öğretim, planlama ve okul geliştirme etkinliklerinde işbirliği yapmasının önemine değinmektedir.

Sonuç olarak proje ve performans ödevlerinin öğrencilerin bilişsel, toplumsal ve kişilik gelişimine katkı sağladığı ve böylelikle ödevlerin öğrencilerin gelecekte toplum içinde ve mesleki kariyerlerinde üretken bireyler olmalarına zemin hazırlayacağı öğretmen görüşlerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca bu ödevlerin grup iletişimi bakımından etkin bireyler yetiştirmede, ayrıcalıklı ve birbiriyle uyum içersinde olan kişiler yetiştirmeyi hedeflediği düşünülmektedir. Bunun yanında ödevleri genellikle ailelerin ve başka meslek gruplarının hazırladığı, öğrencilerin ödevleri hazırlarken zorlandığı hatta bazı öğrencilerin ilgisiz davrandığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerinin yeterli düzeyde olmaması ve ailelerin ödevlerin amacını tam olarak algılayamamasından kaynaklanmaktadır. Yine sınıf öğretmenleri arasında ödevlerin nasıl verileceği, neye göre verileceği ve nasıl değerlendirileceği ile ilgili

birlikteliğin olmadığı belirtilmektedir. Ayrıca ödevlerle ilgili olarak MEB'in de herhangi bir değerlendirme kriteri bulunmamaktadır. Başka bir sonuç ise öğrencilerin ödev hazırlarken hangi kaynağı nasıl kullanacağını bilmemesidir. Bu gibi sebepler hazırlanan ödevlerin geçerlik ve güvenilirliklerini olumsuz yönde etkilemektedir.

VI. Öneriler

Araştırma bulgularına dayanılarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Ödevler ile ilgili veliler bilgilendirilmelidir.
2. Öğretmenler ödevlerin tüm aşamalarında öğrencilere rehberlik etmelidir.
3. Proje ve performans ödevleri öğrencilerin becerilerini geliştiren ve öğrendiklerini yaşama taşıyabilecekleri temalardan oluşturulmalıdır.

4. Ödevler temelde öğrencileri araştırmaya yöneltmelidir.
5. Ödevler sonunda öğrencilerin kendilerini ifade edebileceği ortamlar oluşturulmalıdır.
6. Ödevlerin objektif değerlendirilmesi için öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak kriterler belirlenmelidir.
7. Ödevler öğrencilerde öğrenme alanı olarak uygulama düzeyinde yeni öğretiler oluşturmalıdır.
8. Ödevler güncel konularla ilişkili olmalıdır.
9. Verilen ödevler öğrencide merak uyandırmalıdır.
10. Ödevler öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlamalıdır.

KAYNAKÇA

- Aladağ, C. ve Doğu, S. (2009). "Fen ve Teknoloji Dersinde Verilen Ödevlerin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 15-23.
- Arıkan, Y. D. ve Altun, E. (2007). "Sınıf ve Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Çevrimiçi Ödev Sitelerini Kullanımına Yönelik Bir Araştırma", *İlköğretim Online*, 6/3, 366-376.
- Bilir, A. (2005). "İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Özellikleri ve İlk Okuma Yazma Öğretimi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38/1, 87-100.
- Bowen, H. R. (1980). **Investment in Learning**. San Francisco: Jossey Bass Publishers.
- Canbulat, A. K. ve Tuncel, M. (2012). "Birinci Sınıf Öğretimine Bütünsel Yaklaşım ve Öğretimde Bireyselleştirme Çalışmaları", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13/1, 31-60.
- Coşkun, E., Gelen, İ. ve Kan, M. O. (2009). "Türkçe Derslerindeki Performans Ödevleri Konusunda Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6/11, 22-55.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). **Basics of qualitative research, techniques and procedures for developing grounded theory** (3rd ed.). Los Angeles: Sage.
- Çakan, M. (2004). "Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlilik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37/2, 99-114.
- Çelenk, S. (2003). "Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması", *İlköğretim Online E-Dergi*, 2/2, 28-34.
- Çelikkaya, T., Karakuş, U. ve Demirbaş, Ç. Ö. (2010). "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri ve Karşılaştıkları Sorunlar", *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11/1, 57-76.
- Çiftçi, S. (2010). "İlköğretim Birinci Kademe 4. Ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Performans Görevlerine İlişkin Görüşleri", *İlköğretim Online*, 9/3, 934-951.
- Dane, A., Kudu, M. ve Balkı, N. (2009). "Lise Öğrencilerinin Algılarına Göre Matematik Başarısını Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler", *EÜFBED-Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2/1, 17-34.
- Demirel, Ö. (2010). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**, 13.Baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Erkan, S. (2011). "Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarının İncelenmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.
- Ersoy, A., Bayır, Ö. G. ve Güvey, E. (2010). "İlköğretimde Proje Çalışmaları: Sınıf Öğretmenlerinin Velilerden Beklentileri", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10/3, 157-170.
- Ertürk, S. (1997). **Eğitimde Program Geliştirme**, 9.Baskı, Meteksan Matbaacılık, Ankara.
- Fletcher, A. (1997). **Broadening the Bounds of Involvement: Transforming Schools With Students Voice**. <http://www.ed.uiuc.edu/EPSPES>.
- Korkmaz, H. (2004). **Fen ve Teknoloji Eğitiminde Alternatif Değerlendirme Yaklaşımları**. Yeryüzü Yayınevi, Ankara.
- Kuş, E. (2009). **Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri**, 3.Baskı, Anı Yayınları, Ankara.
- MEB, (2010). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Resmi Gazete Tarihi: 27.08.2003, Sayı: 25212, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html>.
- MEB, (2004). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi (4 ve 5. Sınıflar) Öğretim Programı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program>.
- MEB, (2006). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi (6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program>.
- MEB, (2006). *İlköğretim Kurumlarındaki Ölçme ve Değerlendirme*, 2006/95 Sayılı Genelge, <http://www.egitimmevzuat.com/index>.
- MEB, (2009). İlköğretim Matematik Dersi 1, 2, 3, 4 ve 5. Sınıflar Öğretim Programı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program>.
- MEB, (2009). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar). <http://ttkb.meb.gov.tr/program>.
- Özer, A. (2005). *Etkin Öğrenmede Yeni Arayışlar: İşbirliğine Dayalı Öğrenme ve Buluş Yoluyla Öğrenme*, *Bilgi*, 3, 105-131.

- Özgen, H. ve Tekin, A. (2011). "Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Sınıf Yönetim Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8/15, 421-434.
- Sağlam-Arslan, A., Devocioğlu-Kaymakçı, Y. ve Arslan, S. (2009). "Alternatif Ölçme-Değerlendirme Etkinliklerinde Karşılaşılan Problemler: Fen ve Teknoloji Öğretmenleri Örneği", *19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-12.
- Seferoğlu, S. S. (2009). "İlköğretim Okullarında Teknoloji Kullanımı ve Yöneticilerin Bakış Açıları", *Akademik Bilişim*, 1-6.
- Smith, T. (1980). *Parents & Preschool*. Vol. 6, Oxford Preschool Research Project. London: The Hirh Scope Press.
- Sönmez, V. (2009). **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**, 15.Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Şen, Y. Ç. ve Taşkın, Ç. Ş. (2010). "Yeni İlköğretim Programının Getirdiği Değişiklikler: Sınıf Öğretmenlerinin Düşünceleri", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7/2, 26-51.
- Tekerek, M. (2011). **Proje Hazırlama Ders Kitabı**, 1.Baskı, Gün Yayınları, Ankara.
- Toptaş, V. (2011). "Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Dersinde Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerinin Kullanımları ile İlgili Algıları", *Eğitim ve Bilim*, 36/159, 205-219.
- Turanlı, A. S. (2009). "Öğretmenlerin Ödeve İlişkin Görüşleri: Ortamsal Etmenlere Dair Nitel Bir Çalışma", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3/37, 129-143.
- Tüysüz, C., Karakuyu, Y. ve Tatar, E. (2010). "Fen ve Teknoloji Dersindeki Performans Görevlerine Yönelik Veli Tutumlarının Belirlenmesi", *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Dergisi (EFMED)*, 4/1, 108-122.
- Varış, F. (1978). **Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler**, 3.Baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Yalçın, S. A. ve Yalçın, S. (2011). "Yeni İlköğretim Müfredatının Uygulanmasına İlişkin İlköğretim Öğretmenlerinin Görüşleri", *Milli Eğitim Dergisi*, 40/190, 92-101.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2008). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 7.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.